

Hana Skočková

Rodina Hölzlova v Žebráku a spříznění hořovičtí továrníci.

Je to už dost let, co jsem se podrobně zabývala rodokmenem mé praprababičky Anny Novotné rozené Hölzlové (1831 - 1904), dcery **Vincence Hölzla** (1795 - 1855) a **Johanny Lokajové** (1793 - 1874). Vincenc Hölzl byl pražský Němec, pocházel ze zámožné rodiny z Malé Strany. Jako student se seznámil s Johannou Lokajovou, dcerou Františka Lokaje, truhláře ze Žebráku a Kateřiny Pistoriusové. Oba rody mám zdokumentované do začátku 17. století. Johannu rodiče poslali do Prahy „na zkušenou“. Mladí lidé se do sebe zamilovali a jejich láska nezůstala bez následků. Vincencova ovdovělá matka Johanna rozená Picetti, rodačka z Vídně, se postavila proti jeho sňatku s chudou dívkou. Vincenc utekl z domova, mladí lidé odešli do Žebráku, kde se vzali 25. dubna 1820. Vincenc se vyučil krejčím, na rynku měl dům a dílnu.

Tehdy byla obrozenecká doba, rodina Hölzlova včetně Vincence, který mluvil špatně česky se silným německým přízvukem, se s nadšením účastnila vlasteneckých akcí. Mezi jejich nejbližší přátelé patřili první obrozenecký básník Šebestián Hněvkovský, i kněz a buditel Vojtěch Nejedlý a jeho bratr Jan, český spisovatel a překladatel, synové z žebračké řeznické rodiny. Do Žebráku často dojížděl i básník Karel Jaromír Erben, jejich příbuzný. Jeho první manželka Barbora r. Mečířová byla sestřenice Johanny Lokajové -Hölzlové. Má praprababička Anna Hölzlová jako holčička měla hezký hlásek, zpívala mu písničky, které si zapisoval. Hölzlovy děti zásoboval českými knížkami.

Vincenc Hölzl a Johanna, která od roku 1841 působila jako porodní bába „zkoumaná“ měli celkem 12 dětí, z kterých se sedm dožilo dospělosti. Nejstarší dcera **Johanna Anna Hölzlová** (1820 - 1895) se narodila už šest týdnů po sňatku svých rodičů. Provdala se za Václava Schmidta (1813 - 1885) hořovického klempíře, zakladatele továrny. O nich dále.

Emanuel Hölzl (1821 - 1883) podědil otcovo krejčovské řemeslo v Žebráku, později převzal hospodu po svém tchánovi. S Barborou rozenou Kovandovou (1826 - 1881) měl dvě dcery, z nichž přežila jen Anna (1854), provdaná za Františka Volmana, majitele továrny na hospodářské stroje v Žebráku 25.

Záhadný je osud třetího syna **Bedřicha Hölzla** (*1827, +asi 1867 v Mexiku). Podle vzpomínek mé babičky: *Byl prý velmi hezký a silný chlapík. Když byl na vojně, šikanoval ho nějaký poručík Rakušák a pro nějakou maličkost mu poručil umývat záchody. Přitom si k němu stoupl a stále ho dráždil kousavými poznámkami. Milý Bedřich byl prudké povahy. Popadl pana poručíka a strčil ho po hlavě do mísy. To se ví, že z toho byly dva roky pevnosti, nevím ale kde. A když po té arcivévoda Maxmilián se vydal na mexický trůn, byl zařazen do jeho vojska a od té doby se rodina nikdy o něm nic nedozvěděla, patrně tam padl.*

Moje praprababička **Anna Hölzlová** (1831 - 1904) se narodila jako osmé dítě. V roce 1863 se provdala za Františka Novotného (1835 - 1881), stavitele na Vinohradech. O tom jsem už psala v minulých letech. **Čeněk Hölzl** (1832 - 1907) byl dělníkem ve smaltovně, později hostinským v Hořovicích, odkud pocházela jeho manželka Marie r. Vurmová (1845 - 1907), dcera řezníka. Jejich dcera Johanna (1863) se provdala za Viktora Novotného, příslušníka finanční stráže v Železné Rudě, druhá Marie Anna (1866) za Karla Málka (1866), učitele v Praskolesích. **Marie Hölzlová** (1834 - 1918) se provdala za Václava Hořovického (1831 - 1905), který měl v Žebráku hodinářství. Měli 6 dětí.

Nejmladší ze sourozenců **Barbora Hölzlová** (1838) si vzala Aloise Kořinského (1834), nájemce hostince na trati Vídeň - Karlovy Vary. Byl to zlatý důl, z kterého měli veliké příjmy. Zlatáky prý měli doma v truhlici a Barbora je *měřila na žejdlíky*. Když se nepohodli s majitelem hospody a osamostatnili se, už se jim tak nedařilo.

Václav Schmidt (*10. 11. 1813, +28. 5. 1885), manžel nejstarší Hölzlovic dcery Johanny pocházel ze staré hořovické klempířské rodiny. Tímto řemeslem se v Hořovicích živil už jeho dědeček Matěj (1751 - 1835, manželka Rozaria Brixiová). Stejně jako jeho otec Matěj a tři mladší bratři, byl i on klempířským mistrem. Měl klempířství, trubařství a obchod s železným zbožím v Hořovicích čp. 6. Když r. 1858 přikoupil sousední chalupu, založil malý podnik na smaltování kuchyňského litinového zboží. Byla to teprve druhá smaltovna v naší zemi po podniku v Novém Jáchymově na krávkolátském Fürstenberském panství, založená brněnskými bratry Bartelmusy v r. 1840. Kde získal Schmidt recept na smalt není známo, možná od mistra Motla, který ho opsal tajně u Bartelmusů.

Podle zmínky ve statistice pražské obchodní komory v roce 1865 měla smaltovna jedno vodní kolo, dva mlýny na křemen a tři pece. Litinové nádoby odebírala ze slévárny v Komárově. Rozvoj nastal po vybudování železnice. Na tom, že byla vedena přes Hořovice a ne přes Žebrák, měla velkou zásluhu hořovická městská rada, jejímž členem byl Václav Schmidt od roku 1848. V letech 1864 – 1870 byl dokonce purkmistrem. První vlak projel Hořovicemi 14. července 1862.

Aby nemusel dovážet litinové nádoby z Komárova a Obecnice, rozšířil Václav Schmidt svůj podnik o kuplovní, tj. slévárnu na litinové hrnce. Je známo, že v roce 1875 vyrobil 10 680 centů nádobí, což zahrnovalo hrnce, kotle, pánve, okřínky, mísy, koňské žlaby, vany a vodovodní roury v ceně 280 000 zlatých. Když Václav Schmidt 28. 5. 1885 zemřel, jeho energická vdova Johanna vedla závod, který zvětšila o novou čistírnu. Po její smrti převzal továrnu jejich jediný syn Václav, jeho sestry dostaly podíly.

Václav Schmidt ml. (1855 - 1915) patřil k zakladatelům mladočeského Politického spolku pro okres hořovický, ale před politikou dal přednost práci v podniku, který dále rozšířil, stejně jako sortiment výrobků o železná a plechová kamna, zahradní nábytek a další. Chloubou firmy *Václava Schmidta syn a spol., smaltovny a železářny v Hořovicích* byly od r. 1908 železné koupací vany s povrchovou úpravou americkým porcelánovým smaltem, v té době nejlepším v celém Rakousko-Uhersku. Litinové předměty se smaltem povlékaly ve dvou vrstvách, zvaných *grunt* a *glazura*, které se tehdy dovážely z USA, na levnější druhy z Německa. Podnik zaměstnával 400 – 500 dělníků, mistra slévačského, smaltýřského a zámečnického a osm úředníků. Zboží se vyváželo po celé monarchii, i do Ruska, Srbska a Bulharska. Rozvoj podniku zastavila 1. světová válka, v roce 1915 továrník Václav Schmidt ml. zemřel. Jeho syn (nar. 1882) už ve vedení nedosáhl úspěchů svých předků. Roku 1937 převzala podnik firma C.T. Petzold, které už tehdy patřily komárovské železářny.

Zakladatel továrny Václav Schmidt senior (1813 - 1885) měl s **Johannou Hölzlovou** 12 dětí, z nichž přežil jediný chlapec a sedm děvčat. Protože Johanna byla stále těhotná, moje o 11 let mladší praprababička Anna jako svobodná dívka se starala o její velkou domácnost. Všech sedm dcer Schmidtových se dobře provdalo. Některé byly velice hezké. Říkalo se, že když byl jejich otec starostou Hořovic a do města přijel vhodný svobodný muž, po první zdvořilostní návštěvě už tam uvízl. Kdo prý usedl do jejich křesla v saloně, už se od Schmidtů nedostal.

Nejstarší **Anna Terezie** (1842) se provdala za JUDr Františka Hrbka (1825), soudce v Příbrami. Také **Karolina** (1844) měla manžela právníka Matěje Fabrise (1840). **Marie** (1846) si vzala MUDr Antonína Lešanovského (1833 - 1892), okresního lékaře v Táboře. **Alžbětin** (1850) manžel Karel Wlassatý z Vlastidolu (1842), důstojník 25. pluku z Verony, dostal dokonce šlechtický titul. **Gabriela** (1854 - 1921) se provdala za rakouského důlního inženýra Adolfa Gstöttnera. Nejmladší **Vincencie** (1858) za Adolfa Suchomela, mlynáře a velkostatkáře ze Soběslavi.

Pro Hořovice byl důležitý sňatek **Leopoldiny Schmidtové** (1852) s **Janem Jindáčkem** (1846 v Dobříši - 1927), původně účetním ve Schmidtové továrně, který později založil ve městě další slévárnu. Leopoldina dostala věnem železářský obchod v domě čp. 6, který Jindáček rozšířil o zámečnickou dílnu. Když zakoupil mlýn na Jalové strouze nad Schmidtovou smaltovnou, začal v objektu vyrábět sporáky a roury, v letech 1895 - 1896 postavil slévárnu na kujnou a šedou litinu. Z kujné litiny se odlévaly klíče, obrtlíky, různé drobné předměty, z šedé litiny pláty, rošty, plužní patky i kola. Vyvážel ve velkém spodky petrolejových lamp do Haliče, žehličky do Uher, Rumunska a Bulharska. Na začátku 20. století podnik rozšiřoval. Začal vyrábět pekařské pece a některé stroje. V době 1. světové války byl podnik pro nedostatek surovin uzavřen. Po vyhlášení republiky začal navíc vyrábět přívěsné vozy. Jan Jindáček byl poslancem zemského sněmu za Staročeskou stranu v letech 1889 – 1895, třikrát se stal starostou Hořovic, v letech 1897 - 1902 byl zvolen starostou okresu.

Po jeho smrti vedli továrnu jeho dva synové **Jaroslav** (1878 - 1952) a **Zdeněk** (1887). Po překonání potíží za krize v 30. letech 20. století začali vyrábět polní kuchyně pro vojsko, pokračovala výroba pekařských pecí a strojů a přívěsných vozů pro zemědělce. Druhou světovou válku továrna přečkala úspěšně, ale po znárodnění v roce 1948 došlo ke zrušení výroby. Dnes na jejím místě stojí prodejna Penny. Staré továrny zmizely, jedinou připomínkou na kdysi významné obyvatele Hořovic zůstaly jen jejich náhrobky na místním hřbitově.